

HERLEVA VAN FALAISE

BURCHT VAN FALAISE
Foto Dan Adams

HERLEVA VAN FALAISE

Deel 2 DE HERTOGIN-MOEDER

Dan Adams

Auteur: Dan Adams

Coverontwerp: studio Sunny Side Up, Belgium

© Adobe stock foto

ISBN: 9789464926866

Eerste druk

© Dan Adams 2025

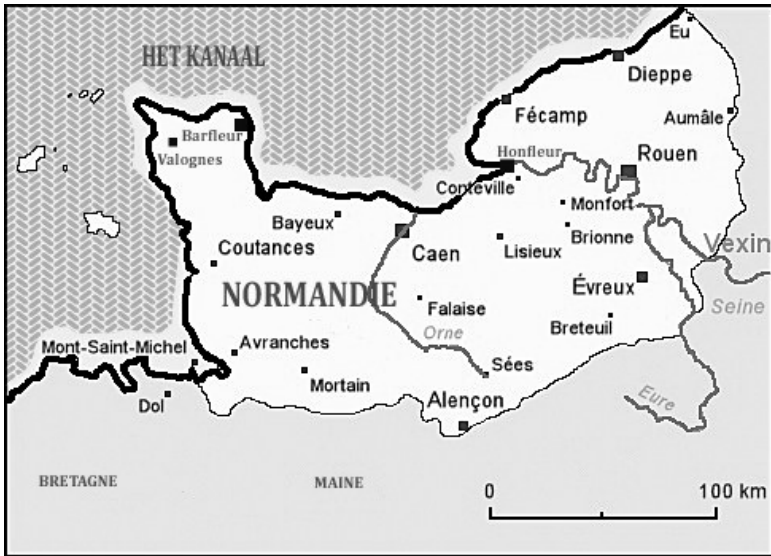
Alle reacties welkom, danadams.be@gmail.com

Uitgever: BNB

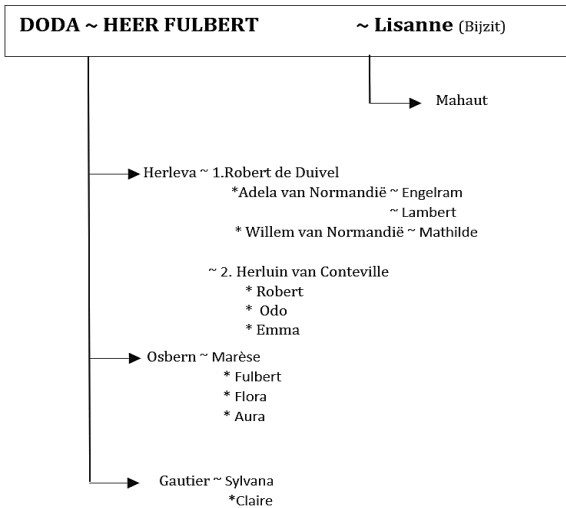
Deze roman is te verkrijgen als paperback,
en E-boek.

© Niets aan deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

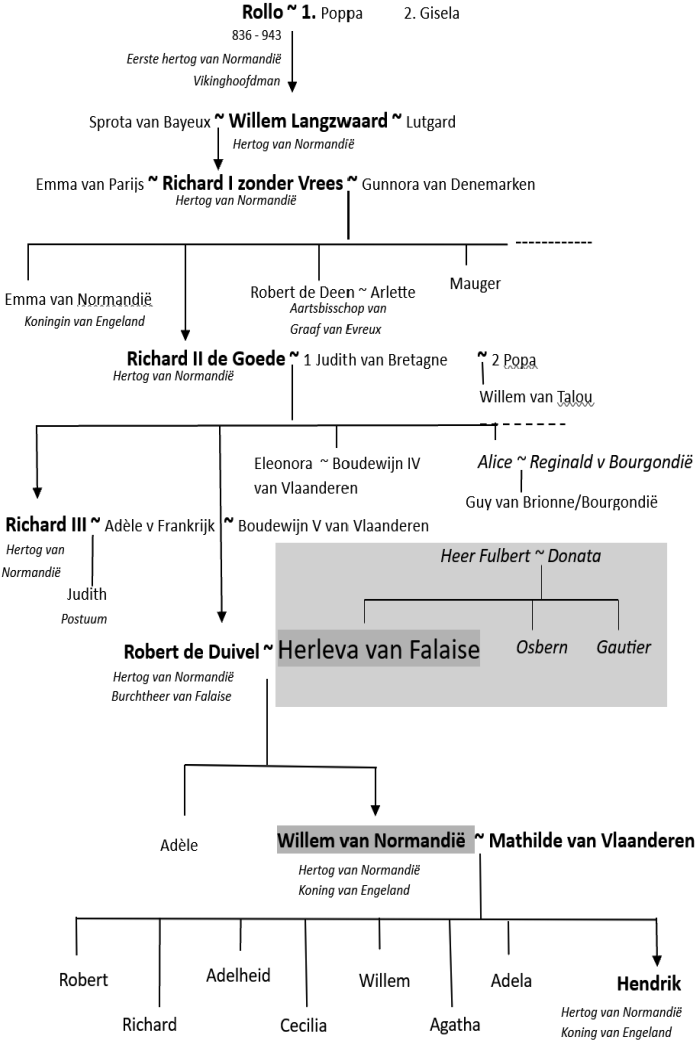
Normandië in de elfde eeuw

Stamboom van Herleva van Falaise

Stamboom van de hertogen van Normandië

Historische figuren

Willem van Normandië: hertog van Normandië

Mathilde van Vlaanderen: dochter van **Boudewijn V** van Vlaanderen en **Adela van Frankrijk**.

Adèle van Normandië: dochter van Robert de Duivel en Herleva.

Robert, Odo en Emma: kinderen van Herleva en Herluin.

Herleva van Falaise: huwde eerst volgens het Scandinavisch gewoonterecht met hertog Robert de Duivel. Na zijn dood huwde ze met Herluin van Conteville.

Osbern en Gautier: broers van Herleva van Falaise, ooms van Willem van Normandië.

Heer Fulbert: vader van Herleva, Osbern en Gautier.

Robert de Duivel: huwde Herleva volgens de Deense traditie (more Danico). Hij was de vader van Adèle en Willem van Normandië. Hij stierf tijdens zijn boetetocht naar Jeruzalem.

Eleonora van Normandië: dochter van Richard II, zus van Robert de Duivel, tante van Willem van Normandië.

Herluin van Conteville: echtgenoot van Herleva van Falaise, edelman van bescheiden afkomst.

Hendrik I van Frankrijk: (1008-1060) Franse koning.

Eduard de Belijder: (1004-1066) koning van Engeland, kinderloos gestorven.

Guy van Brionne, ook Willem van Bourgondië genaamd, zoon van Adelheid en Reinout van Bourgondië. De neef van Willem, maar tevens zijn grootste vijand. Heeft verschillende moordpogingen op Willem ondernomen omdat ook hij meende recht te hebben op de titel hertog van Bretagne.

Roger de Montgomery: trouwe leenman van Willem

Rollo: eerste hertog van Normandië

Fictieve figuren

Brianne: wees, werd door Herleva gered toen zij als kind verstoten werd uit de kolenbrandersgemeenschap. Werd het kindermisje van Willem en later zijn geliefde.

Sylvana: vrouw van Gautier, haar dochter heet **Claire**. Zij is samen met Herleva opgegroeid en haar beste vriendin, werd later haar schoonzus.

Ruffin: een door Herleva haar eerste man (Robert de Duivel)aangestelde lijfwacht, later die van Brianne.

Mahaut: dochter van heer Fulbert en zijn bijzit **Lisanne**, daardoor halfzus van Herleva.

Vrouwe Judith: kokkin in de burcht van Falaise

Iseult: volgt Judith op als kokkin.

Manon: kindermisje, door Herleva aangenomen nadat Manon haar waarschuwde voor vergiftiging.

Arnold, Tristan en Cnudde: waren kinderen van horigen, samen met Willem van Normandië opgevoed.

Heer Mauger: burchtheer van Valognes. Zijn vrouw heette **Gersenda**.

Luna: roodharige deerne uit vissersdorp.

Quinten: jongste zoon van ridder Fauconnier en vrouwe Brunhilde.

Fauve: dochter van ridder Fauconnier en vrouwe Brunhilde

Adelise: verloofde van Osbern. Werd vermoord omdat ze aangezien werd voor Eleonora van Normandië.

Marèse: vrouw van Osbern.

Ridder Morlaix: Leerde Willem met de wapens omgaan.

Magister Rodulfus: de leermeester en mentor van Willem

Gontran: kapitein van de wapenknechten in Valognes.

Gordes: stalknecht in Valognes.

Lisanne: bijzit van heer Fulbert.

PROLOOG

Wat voorafging in het eerste deel

Herleva, de dochter van leerlooier Fulbert, verloor op jonge leeftijd haar moeder. Sylvana, een weesmeisje opgenomen in dit gezin, probeerde de rol van de overleden moeder op zich te nemen. Herleva en Sylvana werden beste vriendinnen. Het jonge meisje beschouwde haar als een grote zus. Herleva groeide op tot een buitengewone schoonheid.

Op een dag merkte burchtheer Robert Herleva op bij de wasplaats en raakte door haar betoverd. Hij wist haar hart te veroveren, maar kon haar niet christelijk huwen vanwege zijn lopende huwelijk met een Deense prinses. Daarom gingen Robert en Herleva een verbintenis aan volgens het more Danico, een oude Deense traditie die destijds nog altijd in zwang was. Uit hun relatie werden twee kinderen geboren: Adèle en Willem. Deze eerstgeboren zoon van graaf Robert, werd dus zijn erfgenaam. Herleva vond een nieuwe thuis op de burcht van Falaise. Op een sluwe manier wist ze ook haar familie in de entourage van de hertog een passende betrekking te bezorgen.

Na de dood van Roberts vader, werd zijn oudste broer Richard de nieuwe hertog van Normandië. Slechts een half jaar later stierf deze tijdens een banket, waarbij ook graaf Robert aanwezig was. Alles wees op een gifmoord. Iedereen verdacht de nieuwe hertog Robert als de mogelijke dader. Hij ontkende heftig. Doch het volk geloofde hem niet en noemde hem sindsdien: Robert de Duivel. Later bleek dat zijn beste vriend Bertrand de gifmoord had gepleegd, dit om er zelf beter van te worden. Hij hoopte op een belangrijke functie in dienst van hertog Robert. Deze kon niet anders dan zijn vriend en zoogbroer te veroordelen tot de dood.

Na de geboorte van Willem, verwaterde de relatie tussen Robert en Herleva langzaam. Robert bestuurde het hertogdom vanuit Rouen en verscheen nog zelden op Falaise.

Herleva wist ook een kring van vertrouwelingen rond zich te scharen. Eerst en vooral Sylvana, waarmee ze samen opgroeide. Later ook Manon, die haar verwittigde over een aanslag op haar leven. Dan was er ook nog Iseult, een keukenmeisje die ze van het Franse hof meenam naar Falaise, om er kokkin Judith bij te staan. Tenslotte schonk ze ook nog haar vertrouwen aan Brienne. Het weesmeisje was na de dood van haar moeder, door de bevolking van het kolenbrandersdorp uit hun gemeenschap verbannen, omdat ze het kind was van een vreemdeling. Nadat ze het meisje van de hongerdood redde en het in haar familie opnam, werd Brienne de kindermeid van Willem.

Toen de jonge Willem zeven jaar werd, liet hertog Robert al zijn vazallen samenkomen. Ze moesten zijn zoon trouw zweren en hem als erfgenaam erkennen. Daarna vertrok hertog Robert de Duivel op een pelgrimstocht naar het Heilig Land. Een gevaarlijke reis van duizenden mijlen en deels door het vijandelijke gebied van de Seltsjoeken. Voor zijn afreis benoemde de hertog heer Herluin als nieuwe burchtheer van Falaise, om samen met Herleva voor de veiligheid van Willem te zorgen. Hij regelde eveneens de toekomst van Herleva en zijn zoon indien hij de tocht niet overleefde: Herluin moest Herleva huwen en Willem beschermen tot aan zijn meerderjarigheid.

Vanaf het eerste ogenblik dat Herleva Herluin ontmoette, sprongen hen beiden de vonk over. Ook al bekenden ze snel elkaar hun gevoelens, het was echter een verboden liefde. Hertog Robert de Duivel zou bij zijn terugkomst nooit dulden dat de moeder van zijn erfgenaam een relatie had met een andere man, zolang hij leefde.

1035

Hoofdstuk 1

Begin juni 1035

Falaise

Getver!' vloekte Herleva. Haar paard struikelde in volle galop over een boomwortel. Ze molenwiekte met haar armen in een poging rechtop te blijven. Tevergeefs, ze vloog met een grote zwaai uit het zadel en kwam onzacht op haar rechterschouder en pols terecht.

Zowel Herluin als Ruffin lieten zich uit het zadel glijden en waren dadelijk bij haar. Gelukkig bleek ze niets gebroken te hebben. Haar pols en schouder deden wat pijn en ze had een schram op haar wang en arm, doch verder mankeerde ze niets. Toen ze opnieuw wilde opstijgen, weigerde haar paard Blanche te stappen. Het dier bleek zijn been te hebben bezeerd en mankte. Slechts met veel moeite kon Herleva de merrie overtuigen om enkele passen te zetten.

'En nu?' vroeg ze aan Herluin, terwijl hij het zweet van zijn voorhoofd veegde. Het was bijna middag en drukkend warm. De zon brandde op hun hoofd. Terwijl hij rond zich keek en naar een schaduwplek zocht, zag hij vanuit het westen de lucht donker worden. Een warmteonweer was op komst. Ook dat nog. Ze waren heel wat mijlen van Falaise verwijderd. Met een fel mankende Blanche zouden ze niet eens tegen de avond terug op de burcht zijn. Even beraadslaagden ze.

Herluin controleerde de poot van Blanche. Niks gebroken stelde hij vast. Waarschijnlijk een verzwikking. Dan wendde hij zich terug tot Herleva, die naar haar arm en pols keek. Voorzichtig nam hij haar hand in de zijne en wreef zacht over haar pols. 'Gaat het zo beter?' vroeg hij haar.

Zijn gezicht was dicht bij het hare. Hij keek haar met zijn zachtbruine ogen bezorgd aan. 'Nu wel,' antwoordde ze. Opeens wist Herleva wat ze wilde. Ze moest er niet eens meer over nadenken.

‘Het been van Blanche moet strak omwonden worden,’ opperde Ruffin. ‘Dan zal ze misschien wel willen stappen.’

‘Wat nu?’ zuchtte Herleva en keek van Herluin naar Ruffin.

‘U kan voor mij op het zadel, edele vrouwe,’ stelde Ruffin voor. ‘Mijn paard is sterk genoeg om ons beiden te dragen. We laten Blanche ophalen door de stalknechten.’

Herleva sloeg de ogen neer. ‘Dank je voor het aanbod, Ruffin, doch er zijn dagen in de maand dat een dame niet bij een man in het zadel kan zitten. Begrijp je?’

Haar trouwe knecht keek haar enkele ogenblikken verbaasd aan. Dan verscheen er een verlegen glimlachje op zijn gezicht. ‘Ik begrijp het, vrouwe. Ik zal naar de burcht rijden en een nieuw paard voor u halen. Tevens zal ik twee staljongens meebrengen. Ze kunnen de poot van Blanche strak omzwachtelen. Daarna zal de merrie waarschijnlijk wel bereid zijn om rustig stappend de terugweg naar haar stal aan te vatten.’

Nauwelijks was Ruffin uit het zicht verdwenen of de hemel verduisterde. ‘We moeten schuilen,’ stelde Herluin vast. ‘Snel bond hij Blanche vast aan een boom. ‘Er is een zomers onweer op komst. Hij keek rond zich. ‘Ginder boven de heuvel is een schaapskooi. Je kunt mijn paard nemen, ik ren er wel naar toe.’

‘Stijg op,’ beval ze. ‘Ik zit wel achterop.’

‘Ik dacht dat je ...’

‘Ben je gek! Geloofde je dat echt?’

‘Euh!’

‘Stijg op, Herluin...’

‘Waarom ...’

‘Daarom. Doe nu wat ik je vraag.’

Herluin greep de zadelknop vast en slingerde zich op zijn paard. Hij stak zijn hand uit naar Herleva en trok haar achter zich op de rug van zijn rijdier. ‘Vrouwen!’ mompelde hij.

Ze gaf hem een por in zijn zijde. ‘Ik hoorde je wel.’

Terwijl ze in lichte galop naar de schaapskooi reden, vroeg hij opnieuw ‘Wat is hiervan de bedoeling, Herleva?’

Ze vleide haar hoofd tegen zijn rug, sloot haar armen rond zijn lenden en drukte zich tegen hem aan. ‘Moet ik het nog uitleggen ook?’

In de gutsende regen vluchtten ze de schaapskooi binnen. Zo te zien was die al een tijdje niet meer gebruikt. Het rieten dak was zo lek als een zeef, behalve in een hoek, waar een hoop stro lag. Herluin trok zijn natte

12

tuniek uit en hing die over een balk om te drogen. Hij draaide zich om en keek naar Herleva. Haar doorweekte jurk kleefde aan haar lichaam. Haar vrouwelijke rondingen tekenden zich duidelijk af door de dunne stof. Het was precies alsof ze naakt voor hem stond.

Enkele ogenblikken lang bleven ze elkaar onderzoekend aankijken. Beiden wisten wat er volgen zou. Het was onafwendbaar en stond vast vanaf het eerste ogenblik ze elkaar hadden ontmoet. Herluin legde zijn handen op haar lenden en trok haar naar zich toe. Hij verborg zijn neus in haar natte haren. Ze roken naar lavendel.

Herleva voelde haar hart bonzen in haar keel. Het verboden ogenblik, waar ze al zo lang naar verlangde, was aangebroken. Ze streeelde zijn gezicht. 'Ik hou van je,' fluisterde ze.

Herluin wreef plagend zijn neus tegen de hare. 'Ik ook, liefste. Ik ook.'

Aarzelend zochten hun lippen elkaar. Ze drukte haar buik tegen de zijne. Hij ademde haar adem en smoorde haar gekreun met zijn mond.

'Ik verlang naar je,' steunde Herleva hijgend van opwindning. 'Ik wil je in mij voelen.' Zenuwachtig probeerde ze zijn wapenriem los te maken. Het lukte haar niet. Hij hielp haar en gooide riem en zwaard op de grond. Haar handen rustten op zijn heupen terwijl hij de lintjes van haar jurk losmaakte, de schouderbandjes omlaag trok en haar borsten ontblootte. Ze zagen eruit zoals hij ze altijd had voorgesteld: welgevormd, stevig, en met roze tepels midden een even rozige tepelhof. Hij streeelde ze en kuste ze.

Felle rukwinden joegen over het rieten dak van de schaapskooi. De temperatuur daalde, doch ze voelden het niet. In de verte weerklonken doffe donderslagen.

Herluin boog zich voorover. Zijn tong gleed plagend rond haar tepel. Herleva kreunde onder zijn liefkozingsen. Wellust maakte zich van haar meester. Zijn hand gleed langs haar buik omlaag en vond tussen haar benen, haar gevoelig plekje. Ze was vochtig en kreunde zachtjes.

'Ben je zeker dat je dit wil?' vroeg Herluin hees.

'Ja, heel zeker. Eens in mijn leven wil ik van de zoete liefde proeven.'

Terwijl buiten het onweer in alle hevigheid losbarstte en bliksemflitsen de stal verlichtten, loste ze het lint van zijn broek. Hij begreep haar bedoeling en terwijl zij zich van haar natte jurk ontdeed, trok hij zijn laarzen en broek uit.

Herluin schopte het stro wat open en elkaar zoenend zakten ze naakt op de grond. Ze streeelde zijn lid tot het hard was. Daarna zette ze zich boven op hem en leidde hem bij haar binnen.

'Wat ben je mooi,' fluisterde Herluin hees. 'Wat ben je opwindend mooi!'

Tergend traag bewoog Herleva haar bekken. Ze keek hem uitdagend in de ogen en wiebelde plagend met haar borsten voor zijn gezicht. Hij hapte ernaar, doch kon er niet bij. Toen ze vooroverboog om hem te zoenen, nam hij de leiding over en rolde haar om, zonder uit haar te glijden.

Een warm gevoel verspreidde zich in Herleva haar onderbuik. Ze verloor alle besef van tijd en realiteit. Met haar benen omklemde ze Herluin en trok met haar nagels een bloederig spoor op zijn rug. Ze werd meegevoerd op steeds hogere golven van wellust. Een bliksemflits zette de stal in een verblindend licht. Een splijtende donderslag overstemde haarultieme schreeuw van genot. Terwijl dat zalige, allesoverheersende gevoel wegebde, hoorde ze Herluin zijn ademhaling versnellen. 'Niet in me,' kreunde ze en probeerde hem weg te duwen. Doch het was te laat. Met een onderdrukt gegrom ontlaadde hij zich in haar.

Herleva voelde hem in zich verschrompelen. Waar ze zo naar verlangd had, was voorbij. Nog sneller dan ze had gedacht. Ze spande haar spieren en probeerde hem vast te houden, tevergeefs. Hij gleed uit haar en rolde van haar af. Hijgend lagen ze op hun rug naast elkaar.

'En nu, liefste?' vroeg hij. 'Wat nu?'

'Ssst. Nog eventjes nagenieten,' fluisterde ze en streelde zijn buik. 'Straks kleden we ons aan, dan komt Ruffin. Hij zal de blos van opwinding op mijn wangen zien en vermoeden wat er gebeurd is.'

'Ruffin? Zal hij ...'

'Onderschat hem niet, Herluin. Vele houden hem voor dom omdat hij nooit iets zegt. Doch hij zal zwijgen als een graf, want hij heeft gezworen mij te beschermen.'

'En dan?' vroeg Herluin terwijl hij wat stro uit het haar van Herleva plukte.

'Dan rijden we gewoon terug naar de burcht. Voor de buitenwereld zal er niets veranderd zijn, voor ons wel. We delen een zoet geheim. Wij zullen zoals vroeger als burchtheer en burchtvrouw met elkaar omgaan. We zullen alle gelegenheden mijden om met elkaar alleen te zijn, want ik weet niet of ik sterk genoeg ben om jou nogmaals te weerstaan.'

Ze zocht Herluin zijn hand en verstrengelde haar vingers in de zijne. 'Wat we hier samen beleefden was het mooiste moment in mijn leven, doch het zal zich jammer genoeg niet meer herhalen.'

Herluin slaakte een diepe zucht. 'Zo zal het zijn. Ik zal deze momenten hier koesteren en voor altijd in mijn hart bewaren. Ik beloof je ...'

'Niets beloven,' onderbrak Herleva hem. 'Onze toekomst hebben we enkel in handen als we elkaar loslaten. Anders zal er geen toekomst voor ons zijn.'

Herluin richtte zich wat op en streelde haar wang. 'Je hebt gelijk. Als we toegeven aan onze verlangens, wacht ons de dood.'

'Wordt mijn zoon onterfd, mijn familie verdreven en tot de armoede veroordeeld,' voegde Herleva eraan toe. 'Robert is een jaloerse man. Hij zal nooit toestaan dat ik een minnaar neem. Tenzij ...'

'Tenzij wat?'

Even dacht Herleva aan wat Morgane haar had toegefluisterd toen haar man Robert vertrok op zijn boetetocht naar Jeruzalem. 'Tenzij Robert zijn pelgrimstocht niet overleeft,' mompelde ze.

'Waarom die twijfels?'

'Ik vertelde je het vroeger al, volgens Morgane waren de voortekens erg slecht. Er vlogen drie zwarte kraaien op toen hij vertrok. Eén viel, door een wachter op de weermuur aangeschoten, dood neer, vlak voor zijn muilezel. Morgane verklaarde dat drie opvliegende kraaien als een heel slecht voorteken beschouwd werden. Meer nog, een kraai die uit de lucht valt, betekent volgens haar de dood.'

'Geloof je in die onzin?'

'Weet ik veel, doch het stemde me wel tot nadenken. Het is toch een uiterst gevaarlijke tocht die hij ondernam.'

'Heb je al nieuws over hem vernomen?'

'Nee, en ik reken er niet op. Hoe zou ik nieuws kunnen krijgen uit de Oriënt?'

Herluin stond recht. 'Luister, het regent niet meer. Het onweer is voorbij. Laten we ons aankleden. Ruffin kan nu ieder ogenblik hier zijn.'

Hij stond naakt voor haar, zijn geslacht half verscholen in een dikke bos donker schaamhaar. Een zonnestraal viel door de kieren van het dak op zijn gespierde torso, met dwars over zijn borst een tweetal grote littekens, getuigen van vroegere gevechtsacties. Met zijn donkere krullen, voor eenmaal niet samengebonden in een staartje, en zijn jongensachtige glimlach op zijn gezicht, zag hij eruit als de man waar ze als jong meisje altijd van had gedroomd. Herleva huiverde. Opeens had ze het koud. Herluin stak zijn hand naar haar uit en trok haar recht. Ze drukte haar lichaam tegen hem aan. 'Een laatste kus,' smeekte ze, 'voor we onze natte spullen weer aantrekken.'

Terug op de burcht aangekomen, gooide Herleva de staljongen de teugels toe. Met een duidelijk zichtbare blos op haar wangen keek ze nog even naar Herluin op. Dan stapte ze in de richting van de zuidertoren, waar genezeres Morgane de benedenverdieping tot haar beschikking had om er de zieken en gekwetsten te verzorgen.

Voor de deur ontmoette ze Sylvana. 'Ik hoorde van Ruffin dat je paard je afgeworpen heeft. Toch niets ergs, hoop ik?'

'Nee, een schram op mijn wang en mijn pols is wat gekneusd. Daarom kom ik Morgane opzoeken,' loog ze.

Drie weken later

'Je eet bijna niet meer, je bent er vaak met je gedachten niet bij, je dagdroomt, je verwaarloost je kinderen en laat ze volledig aan Manon over. Mij zadel je op met de organisatie van het huishouden van de burcht. 's Morgens blijf je veel te lang in je bed liggen, dit helemaal tegen je gewoonte in. Gisteravond was er bijna geen avondmaal, had ik niet ingegrepen. De vrouwen in de keuken kregen geen opdracht. Ben je ziek?'

Herleva schudde het hoofd.

'Zou ik toch niet eens Morgane roepen?'

'Nee.'

'Buikpijn, hoofdpijn?'

Herleva zuchtte en keek eens rond zich. Ze waren alleen in de inkomsthal van het woonhuis. 'Wil je het echt weten?'

'Natuurlijk,' glimlachte Sylvana, 'daarom zijn we toch vriendinnen en mag ik je mijn zus noemen.' Ze omarmde Herleva en zoende haar. 'Vertel het me.'

'Ik ben verliefd,' fluisterde ze.

Bruusk duwde Sylvana Herleva van zich af. Ze keek haar onderzoekend aan. 'Verliefd?!'

'Ssst, kan het nog luider! De muren hebben hier oren,' antwoordde Herleva en trok haar vriendin de kleine ontvangstkamer binnen. Zorgvuldig sloot ze de deur achter zich.

Sylvana streek een lok weg van voor het gezicht van haar vriendin. 'Als het maar dat is.'

'Mijn God! Bestaat er iets ergers dan de kwelling die je dag en nacht bezighoudt en die ze verliefdheid noemen?'

'Nee, je hebt gelijk. Ik spreek van ondervinding.'

'Ik niet, het is de eerste maal dat het mij overkomt.'

'Grote genade! Dan heb ik al een vermoeden. Herluin?'

Opnieuw knikte Herleva. 'Ik hou van hem, denk ik.'

‘Denk je! Zet hem uit je hoofd, Herleva, anders wacht jou niets dan narigheid!’

‘Hou op. Denk je dat we daar al niet aan gedacht hebben?’

‘Mijn God! Nu nog beter. Het is geen eenzijdige verliefdheid, hij weet er dus van?’

‘Ja.’

‘Dan heb je hem al gezoend, neem ik aan?’

Herleva knikte bevestigend

‘Toch niet ...?’

‘Ja, het was eenmalig en zal niet meer gebeuren.’

‘Wanneer?’

‘Dat doet er niet toe.’

Sylvana slaakte een diepe zucht en hief bezwerend haar handen op. ‘Als hertog Robert dit ooit te weten komt, dan hebben jullie zelf jullie eigen doodstraf getekend. Je weet toch hoe jaloers hij is! Here Jezus, Robert is nauwelijks een half jaar weg! Heb je al gedacht wat de consequenties zijn voor ons, voor je familie en vrienden als dit uitkomt?’

‘Hou op. Als jij het Robert niet vertelt, dan zal hij het nooit weten. Ik herhaal: het was eenmalig en het zal nooit meer gebeuren.’

‘Ben je zeker?’

Herleva sloot haar ogen en legde haar handen op haar hart. ‘Nee, niet helemaal. Ik ben wel zeker dat het een van de mooiste momenten van mijn leven was. Jammer genoeg heeft onze liefde geen kans.’

‘Als je dat maar weet. Nog een geluk dat je het beseft en ik je dit niet meer moet uitleggen.’

‘Het was een moment van zwakte. We zullen er beiden alles aan doen om het bij die ene keer te laten.’

‘Ah, Herleva,’ onderbrak Sylvana haar vriendin, ‘maak jezelf niets wijs. Vroeg of laat bezwijken jullie. Lust is vaak veel sterker dan de wil.’

‘Het is geen lust, ik hou van hem en hij van mij. Hij is alles waar ik ooit van droomde.’

Sylvana legde haar hand op de buik van Herleva. ‘Ben je zwanger?’

‘Ik ben niet gek! Ik ben daarna dadelijk naar Morgane gegaan om me ...’ Herleva sloot de ogen. In een flits beleefde ze die vernederende behandeling opnieuw.

‘Te laten spoelen,’ vulde Sylvana aan.

‘Dan weet ook Morgane hiervan af.’

‘Ik heb niet gezegd wie en ze heeft het ook niet gevraagd.’

‘Morgane is intelligent genoeg om haar eigen conclusies te trekken. Gelukkig zal mijn vriendin zwijgen. Hiervoor steek ik mijn hand in het vuur. En nu?’

Herleva haalde de schouders op. 'Weet ik veel.'

'Neem dan voor een keer een goede raad van mij aan. Doe dan normaal, Herleva. Zet Herluin uit je hoofd. Hij is hier enkel burchtheer tot je man terugkeert. Gedaan met dagdromen. Neem terug de leiding van het personeel over van mij en bekommer je om je kinderen. En vooral, blijf wat uit de buurt van Herluin tot je sterk genoeg bent om jouw gevoelens voor hem te kunnen negeren. Anders eindigt alles nog in een tragedie.'

Herleva sloeg haar armen rond Sylvana en kuste haar. 'Je hebt weer eens gelijk. Ik zal mijn best doen. Meer kan ik niet beloven.'

'En Herluin?'

'Ik denk dat we beiden sterk genoeg zijn om te doen alsof er niets gebeurd is. Ik ga nu eerst eens naar Adèle en Willem. Ik heb ze inderdaad de laatste tijd erg verwaarloosd.'

'Doe dat.' Herleva keek haar vriendin na. Even sloot ze de ogen. Ik ben niet de enige die vastzit in een onmogelijke liefde, dacht ze. Noch voor haar noch voor mij is er enige hoop.

Hoofdstuk 2

Zomer en herfst 1035

Falaise

De zomer gleed geruisloos voorbij. Herleva en Herluin hadden mekaar de eerste weken na hun moment van passie in de schaapskooi ontweken. Doch gaandeweg werden hun contacten weer normaal en zelfs vrijmoediger. Niet enkel Sylvana merkte aan hun vertrouwelijke blikken, toevallige aanrakingen of gefluister achter hun hand, dat er tussen hen gevoelens waren die ze probeerden onder controle te houden. Opnieuw werd er over hen geroddeld op de burcht en werden de gedragingen van de burchtheer en de burchtvrouw nog scherper in de gaten gehouden. Doch niemand kon hen ooit betrappen op onbetamelijk gedrag. Het bleef bij veronderstellingen.

Tijdens de maandelijkse zitting, waarbij inwoners van het dorp of bewoners van de burcht hun klachten bij de burchtheer en burchtvrouw konden uiten, zaten ze voor het eerst weer naast mekaar. Een horige maakte zijn beklag bij Herleva. Zijn vrouw, hem door de vorige

burchtheer Richard toegewezen, was lui, weigerde haar echtelijke plichten te voldoen en gehoorzaamde niet. De vrouw in kwestie was hierbij aanwezig en verdedigde zich heftig. Dat ze hem niet wilde plezieren was, omdat hij meestal in dronken toestand haar bed opzocht, verklaarde ze en hij haar dan gewelddadig behandelde. Daarbij toonde ze haar armen en tilde ongegeneerd haar rokken op om de rode striemen en bloeduitstortingen op haar billen te tonen.

Hoogoplopende echtelijke twisten tussen horige koppels kwamen wel vaker voor. Veelal werden vrouwen zonder inspraak, door hun heer of zijn vertegenwoordiger, aan alleenstaande mannen toegewezen. Het was immers de taak van horige mannen en vrouwen om naast hun werk voor hun heer, ook zoveel mogelijk kinderen te verwekken. Kinderen waren toekomstige arbeiders, die de welstand van hun landheer waarborgden.

Herluin liet Herleva dit conflict oplossen. Ruzies tussen horigen onderling waren niet zijn ding. Terwijl Herleva de man en de vrouw aan het woord liet en hen daarna ondervroeg, dwaalden zijn gedachten even af. Hij hoorde Herleva naast hem wel praten, doch haar woorden drongen niet tot hem door. Hij zag haar opnieuw voor zich in de schaapskooi, naakt als een godin. Terwijl Herleva ongedurig de man ondervroeg over zijn drankmisbruik, keek hij haar tersluiks aan. Haar gezicht, zo mooi omkranst door haar blonde haar, ving het licht op dat door een raam naar binnenviel. Als ze gesticuleerde, dansten haar blonde lokken rond haar hoofd. Dit alles zou hij straks nooit meer zien. Tijdens haar betoog was het bovenste van een mouw wat afgezakt, zodat haar ene schouder, door de zomerzon lichtbruin gekleurd, half ontbloot was. De bijna kleurloze haartjes op haar onderarmen waren zo fijn als zijde.

Herleva stootte hem met haar elleboog aan. 'Wat denkt u van mijn besluit, heer Herluin?' vroeg ze plots.

Herluin schrok op. 'Euh ...'

'Je volgde niet,' fluisterde ze hem in zijn oor.

'Nee,' fluisterde hij achter de rug van zijn hand terug, 'doch ik zal jouw besluit steunen. Ik moet je evenwel dringend spreken. Alleen.'

'Goed. Na deze uitspraak verwacht ik je in de kleine ontvangstkamer. Sylvana zal er ook bij aanwezig zijn.'

Herleva stond recht. 'Hiermee is deze zitting geschorst. Volgende maand zie ik je terug, vrouwe. Als je dan nog klachten hebt over uw man, zal hij gestraft worden met één dag schandpaal en tien stokslagen. Heeft hij daarna nog zijn les niet geleerd, zal het je vrij staan om te scheiden van tafel en bed. De kinderen zullen in elk geval bij jou blijven.'

Sylvana stapte na Herleva en Herluin als laatste de kleine ontvangstkamer binnen. Ze sloot zorgvuldig de deur achter zich en leunde ertegen met haar rug. Herluin en Herleva namen plaats aan de tafel tegenover elkaar.

Herluin keek naar Sylvana. 'Waarom is zij hier?' vroeg hij aan Herleva.

'Zij weet alles. We kunnen elkaar niet meer alleen ontmoeten.'

'Er lopen al geruchten over jullie,' merkte Sylvana op.

Herluin haalde de schouders op. 'Daarom verlaat ik volgende week Falaise.'

Herleva staaarde hem vol ongeloof aan. 'Wat bedoel je daarmee?'

'Precies wat ik zeg. Ik vertrek. Je zal een nieuwe militaire bevelhebber moeten benoemen.'

'Dat kan je niet menen! Je laat me in de steek.'

'Ik kan niet naast je leven en doen alsof er niets is tussen ons, Herleva.'

'Vluchten van je problemen is nooit een goede oplossing. Wat moet ik hier zonder jou?'

'Je zou aan jouw broer Gautier kunnen vragen om mijn plaats als burchtheer in te nemen.'

Herleva schudde het hoofd. 'Hij heeft het vroeger al geprobeerd. Het lukte hem niet. Hij is een man van de wapens, geen bestuurder. Trouwens zijn taak is nu: Willem beschermen.'

'Osbern dan.'

Herleva stond recht en liep rond de tafel tot ze naast Herluin stond. 'Osbern zit de raad van Normandië voor en waakt erover dat Willem op volwassen leeftijd zijn rechtmatige erfenis krijgt. Hem uit Rouen weghalen zou zijn opdracht zwaar hypothekeren.'

Herluin stond ook op. Hij nam Herleva haar handen in de zijne. 'Er is geen toekomst voor ons, liefste. Het is zo pijnlijk om naast je te moeten leven, zonder dat ik je zelfs kan aanraken of alleen spreken.'

Herleva keek hem in de ogen. 'Denk je werkelijk dat ik het gemakkelijker heb? Wees geduldig. Misschien is er wel een oplossing voor ons. Robert en ik hebben de laatste jaren niet meer als man en vrouw samengeleefd. Hij is het ook niet meer van plan heeft hij me toevertrouwd, de laatste keer dat ik hem zag. Misschien is hij bereid, om mij na zijn boetocht, mijn vrijheid terug te geven. Volgens de more Danico kunnen we immers beiden onze vrijheid terugvragen.'

'Hij zal het nooit toestaan. Je bent de moeder van zijn erfgenaam.'

'Blijf, alsjeblieft,' smeekte ze.

‘Mag ik voorstellen dat u in elk geval blijft, heer Herluin tot de hertog terugkeert,’ kwam Sylvana tussen, omdat ze zag dat dit gesprek nergens toe leidde. ‘Denk ook eens aan Willem. U gaf hertog Robert immers uw woord om voor zijn veiligheid te zorgen tot hij het zelf opnieuw kan doen. U kan zo maar niet uw woord breken.’

Herluin zuchtte. ‘U hebt gelijk, vrouwe,’ mompelde hij.

Herleva legde haar handen op zijn schouders. ‘Dank je, Herluin,’ fluisterde ze en zoende hem op de lippen.

Sylvana kuchte. ‘Laten we dit gesprek beëindigen,’ constateerde ze. ‘Anders wordt het voor u beiden nog moeilijker.’

1036

Hoofdstuk 3

*Januari 1036
Falaise*

Vanaf het begin van het nieuwe jaar hield een ijzige, arctische wind Normandië in zijn greep. Het begon met een vrieslucht en een scherpe wind uit het noorden, die alle plassen en vijvers in snel tempo bevroor. Schapen zochten hun toevlucht in de schaapskooien, mannen kliefdien nog vlug een voorraad hout om hun hutten te verwarmen, boeren jaagden hun vee in de stallen en wie zijn greppel met knollen nog niet afgedekt had, bracht ze binnen of dekte ze af met een laag stro en aarde. Daarna milderde de temperatuur wat, de lucht kleurde eerst roze, later donkergrijs en spoedig dekte een laag sneeuw het hertogdom toe met een dikke, witte deken. Takken van bomen, bogen door onder het gewicht van die winterse neerslag en kraakten af. Daarna kwam die snijdende wind uit het noorden opnieuw opzetten en blies de sneeuw op hopen. Boerderijen en woningen geraakten ingesneeuwd. Mensen kwamen nog nauwelijks buiten, tenzij om hun behoeften te doen en een nieuwe vracht brandhout binnen te brengen.

Ook op de burcht van Falaise raakte het gewone leven ontworicht door de hevigheid van de winter. De ophaalbrug zat vastgevroren, wachters konden wegens de ijsvorming de weermuur niet meer op en niemand kon nog binnen of buiten de burcht, tenzij via de kleine deur van de poterne*. Men had het binnenplein proberen sneeuwvrij te maken, doch die was veranderd in een ijsvlakte. Wie niets te doen had, hield zich op in de meer dan volle ridderzaal, omdat daar de twee harden onophoudelijk brandden. 's Nachts diende de zaal als slaapplek voor bijna honderd mensen. Na het avondeten schoof men de schraagtafels aan de kant, werden strozakken op de grond gelegd en dekens uitgedeeld. Daarna zocht iedereen zich een plaatsje uit om de nacht door te brengen,

vrouwen, mannen en ook kinderen. Sommigen sliepen dadelijk in, anderen die niet zo gemakkelijk de slaap konden vatten, luisterden naar de geluiden rondom zich: het zachte geroezemoes van mensen die nog wat napraatten, gedempte geluiden van geliefden die onder dekking van een deken de liefde bedreven, het gesnurk van mannen die te veel hadden gedronken en op hun rug sliepen, het wenen van een klein kind... Het was moeilijk inslapen voor sommigen.

Herluin was na het kerstfeest van 1034, nog voor het nieuwe jaar begon, samen met een stevige escorte naar Exmes vertrokken om er samen met de rentmeester de leenmannen te bezoeken en de heffingen op te halen. Het was geen vlucht om even uit het zicht van Herleva te blijven, maar een halfjaarlijkse gewoonte en plicht.

Waarschijnlijk zat Herluin vast in Exmes, dacht Herleva en zou hij moeten wachten tot de wegen weer vrij waren en het winteroffensief wat gekalmeerd was. In de voormiddag volgden Willem en zijn drie vrienden Cnudde, Arnold en Tristan, alsook Adèle en Fauve de lessen bij magister* Rodulfus, die doorgingen in een hoek van de ontvangstkamer. Hij was werkelijk een uitstekende leraar voor de kinderen. Zelfs in de saaie lessen Latijn wist hij hen door de nodige dosis humor te boeien. Enkel Arnold was een niet-geïnteresseerde leerling. Als ze maar even wat tijd over had, schoof Herleva een stoel bij en genoot van de vertellingen en wijze raadgevingen van de geleerde.

Omdat niemand binnen of buiten de burcht kon, moest Ruffin zich geen zorgen maken om de veiligheid van Willem of van Herleva. Hij hield zich dan ook meestal op in de warme keuken van Judith, die zichtbaar opleefde onder de aandacht van de reus. Gedwee hielp hij groenten snijden en in de potten roeren, tot jolijt van de jonge keukenmeisjes die hem plaagden, om zijn zozezegde geheime verhouding met de kokkin. Iedereen wist immers dat, nu de burcht gesloten was en hij zich niet verplicht voelde om in de gang van de familie te waken, hij het bed van Judith warm hield. Niemand had ooit gedacht dat deze rondborstige, struise vrouw nog ooit een man in haar bed zou lokken. Toen Herleva dit nieuws van Sylvana hoorde, schoot ze in de lach. 'Op ieder potje past een deksel,' geekscheerde ze.

'Een groot deksel,' repliceerde Sylvana.

De vrieskoude bleef maar aanslepen. Ridder Fauconnier liet met toortsen de bevroren kettingen van de ophaalbrug ontdooien en op aanvraag van Herleva daarna de weg naar het dorp vrijmaken. Omdat karren de helling niet konden afrijden werd de wekelijkse bedeling van

meel en vlees, op de binnenplaats van het kasteel gehouden. Er was op de burcht genoeg voorraad en Herleva beval de opzichter de mensen wegens de koude met een dubbele portie te bedelen. Hij bekeek haar eens scheef en bezwoer haar dat hij problemen zou krijgen met de rentmeester. Die zou het merken aan de te snel geslonken voorraden.

‘Laat de rentmeester maar aan mij over,’ zei ze. ‘Ik laat niemand verhongeren.’

Het was druk op het binnenplein van de burcht. In een hoek naast het woonhuis was een groepje wapenknechten met de lans aan het oefenen. In een andere hoek waren enkele schietschijven opgesteld en oefenden boogschutters onder leiding van de wapenmeester, hun vaardigheden. Ook Brianne was erbij. Telkens als ze haar beurt moest afwachten, hield ze Willem in het oog die met zijn vrienden, onder leiding van Gautier, oefenden met houten zwaarden. Ze had veel liever met hen meegedaan, maar met uitzondering van de boog, mocht ze geen wapens hanteren. Dit past niet voor meisjes hield ridder Fauconnier haar voor toen ze hem er voor de zoveelste maal om smeekte. Ook Herluin, die het anders vaak voor haar opnam, had ze niet kunnen vermurwen.

Bij de paardenstallen droegen staljongens al zuchtend met rieken, dampende stalmest buiten en stapelden die op een onwelriekende hoop. Dienstmeisjes liepen af en aan naar de waterput, vulden hun emmers met water en verdwenen ermee in de keuken of het washuis.

Daarbij was het ook nog de wekelijkse dag waarop de meelbedeling werd gehouden. De horigen werden familie per familie tot net voorbij het poortgebouw op het middenplein van de burcht toegelaten. Daar kregen ze van de opzichter en zijn helpers hun rantsoen meel en gepekeld of gedroogd vlees. Omdat de winter zo streng was, had Herleva bevolen bovenop het extra meel en spek, ook per familie twee schepels gedroogde erwten en een schepel haver te bedelen om soep en pap mee te koken. Zogende moeders kregen ook een token* waarmee ze in de boerderij naast het dorp, dagelijks een maat melk konden ophalen. Voor diegenen die hun melk niet meer wilde stromen was er geitenmelk.

Vier poortwachters in het poortgebouw controleerden de mensen en lieten hen per familie binnen, hun gezichten goed in zich opnemend, zodat ze geen tweemaal de bedeling konden passeren. De rij horigen, die zich voor de ophaalbrug verzamelden, reikte bijna tot halfweg de oplopende weg van het dorp naar de burcht. Immers, om gesjoemel te voorkomen, moest iedereen heel zijn gezin meebrengen, ook de kinderen, zodat men geen groter aantal kinderen kon opgeven dan er waren.

Geduldig schoven ze aan met houten emmers, aarden potten en linnen zakken.

Ridder Fauconnier zag heel de bedoening met een scheef oog aan. Dit was waanzin! Het krioelde van mensen op de burcht. Hoe kon hij dit beveiligen met die paar mannen die hij ter beschikking had. Herluin had immers de meeste wapenknechten mee. Herleva had het lachend afgedaan als een onzinnige opmerking. Wie zou er buiten de dorpelingen in dit winterweer de burcht bezoeken? Ja, vrouwe Herleva had goed zeggen, maar zij warmde haar kont in de ontvangstkamer terwijl hij hierbuiten alles moest regelen. Gelukkig scheen het zonnetje en was het heel wat minder koud dan de vorige dagen.

Het was Brianne haar beurt om te schieten. Net toen ze de pijl op de pees legde, zag ze twee jonge mannen in grappige kleren, proberen het binnenplein op te rijden met een stootkar. Ze werden echter door de wachters tegengehouden en er ontspon zich een luidruchtige conversatie. Het rumoer wekte de aandacht van iedereen. Op de handkar van de mannen waren aan de zijkant stokken bevestigd, met daarop kleurige handpoppen. Brianne liet haar pijl even zakken. Het waren verdorie poppenspelers. De eentonige winteravonden zouden eindelijk eens doorbroken worden met poppenspel en mime.

Terwijl een van de poppenspelers met veel bombarie discussieerde met de wachters, had de andere een pop op zijn hand geschoven en zwaaide ermee naar Willem en zijn vrienden.

‘Poppenspel,’ gilde Willem, gooide zijn houten zwaard op de grond en liep naar de man met de pop.

‘Kom terug!’ riep zijn oom Gautier. Willem hoorde het niet, of wilde het niet horen. Hij liep door.

‘Brianne,’ tierde de wapenmeester boven het lawaai op het binnenplein uit, ‘jouw beurt!’

In zijn haast schoof Willem uit over een ijsplek, viel, krabbelde terug recht en liep verder, recht op het poortgebouw af. De pop, hij wilde de pop vasthouden.

‘Brianne! Verdomme! Komt het er nog van?’ tierde de wapenmeester opnieuw, doch Brianne haar ogen volgden Willem. Toen die op een paar passen van de poppenspeler verwijderd was, zag ze de hand van de man in zijn mantel verdwijnen. Een ogenblik later flikkerde een dolk in zijn hand en hij hief die op, naar de recht op hem aanstormende Willem. Ze aarzelde geen ogenblik. Bliksemsnel spande ze opnieuw haar boog, trok de pees tot aan haar wang, blokkeerde haar ademhaling, mikte en liet los. Net toen Willem zijn vaart minderde om de pop te grijpen,

doorboorde een pijl de keel van de poppenspeler, die reutelend op de grond zakte. In zijn neerwaartse beweging reet de punt van zijn dolk de mouw van Willem zijn mantel open en veroorzaakte een diepe snijwonde in zijn bovenarm. Willem sprong wild rond van de pijn en krijste als een gekeeld speenvarken. Hij greep naar zijn arm en gilde: 'Brienne! Brienne!'

Toen brak de complete chaos los. Mensen tierden en zochten dekking, niet wetend wat er gebeurde. Vrouwen gilden en trokken hun kinderen met zich mee, weg van het poortgebouw vandaan, het binnenplein op. De poortwachters hadden het niet meer in de hand en werden overrompeld. Ridder Fauconnier schreeuwde tevergeefs zijn bevelen.

Brienne stormde op Willem af. Trok zijn mantel uit en zag de gapende wonde op zijn bovenarm. Het bloed lekte langs zijn arm.

Met afgrijzen keek Willem naar zijn wonde. 'Ga ik nu dood, Bri?' klaagde hij.

'Nee hoor,' stelde ze hem gerust. 'Het is maar een vleeswonde.' Met een ruk scheurde ze de zoom van haar rok en bond die rond de arm van Willem. 'Kom mee,' beval ze. 'Het is niet zo erg als het lijkt. We gaan er vlug mee naar Morgane.'

Nog even keek Brienne om naar het lijk bij de poort. Ze had een man gedood. Pas nu overviel haar een wurgend gevoel. Haar benen voelden slap aan. Haar hand trilde. Ze mocht er niet aan toegeven. Willem was belangrijker en die moest dringend verzorgd worden.

Intussen had ridder Fauconnier zijn mannen weer rond zich verzameld. 'Waar is de andere poppenspeler?' briepte hij. Een onnodige vraag eigenlijk want ze hadden hem allen het poortgebouw zien uitstormen. 'Erachteraan voor hij ontsnapt! Vooruit luie donders!'

De wachters stormden met hun speer de poort uit. Ze zagen op enkele boogscheuten voor zich de poppenspeler in zeven haasten de weg afdalen. Ruw duwde hij de mensen opzij die hun beurt afwachtten voor de voedselbedeling, en stormde verder richting dorp.

Omdat de speren de wachters hinderden, gooiden ze die weg en snelden de man achterna. Ze vielen, kropen weer recht, strompelden en vervloekten de ijsplekken en de spiegelgladde weg. Zienderogen vergrootte de poppenspeler, die blijkbaar geen last had van de gladheid, zijn voor-sprong. Toen hij tussen de woningen van het dorp verdween, waren de vier wachters nog niet halfweg de afdaling.

Eens beneden in het dorp, waar trouwens geen levende ziel te bekennen was, iedereen was immers naar de voedselbedeling, vonden de wapenknechten geen spoor meer van de man. Achter het eerste huis

vonden ze zijn laarzen. De zolen waren van korte spijkers voorzien. Daar had hij blijkbaar van schoeisel verwisseld. Wegens de bevroren ondergrond was het onmogelijk om de sporen van de poppenspeler te volgen.

Terwijl de vier wachters hopeloos naar elkaar keken, kwam ook ridder Fauconnier buiten adem bij hen. Enkele ogenblikken keek hij besluiteloos rond. 'Jij haalt de jachtmeester en zijn honden,' beval hij een wachter en de drie anderen gaf hij de opdracht tot buiten het dorp te lopen en te kijken of ze de vluchteling niet opmerkten.

Toen de jachtmeester met de honden aankwam was er al heel wat tijd verlopen. In tussentijd kwamen er nog wapenknechten aangelopen. Hen werd bevolen om in alle richtingen naar de vluchter te zoeken.

Nauwelijks waren de honden bij de laarzen met spijkers aangekomen, of ook onder hen brak de complete chaos los. Ze jankten, gromden, beten naar elkaar, probeerden op de laarzen te plassen en vluchtten ermee weg. De jachtmeester haalde hopeloos zijn schouders op. 'Urine,' verklaarde hij. 'Hij heeft er de urine van een loopse teef over gegoten. De honden kunnen zo zijn spoor niet ruiken.'

'Mijne heren,' opende Herleva de spoedvergadering in de ontvangstkamer. 'De feiten van deze morgen hadden rampzalig kunnen aflopen.' Ze keek ridder Fauconnier, haar broer Gautier, Ruffin, drie kapiteins en de opzichter een voor een in de ogen. 'We hebben allen fouten gemaakt en de voortdurende dreiging die boven het hoofd van mijn zoon hangt, volledig onderschat. We mogen de hemel dankbaar zijn dat een alerte Brianne het leven van Willem heeft gered. Van nu af aan mag geen enkele vreemdeling de burcht nog binnen, zonder mijn toestemming. De wacht zal niet meer plaatsnemen in het poortgebouw, maar buiten de burcht, op de ophaalbrug. Het insluippoortje, de poterne, zal altijd vergrendeld en gesloten blijven. Gautier zal tijdens de dag niet meer van Willems zijde wijken. Ruffin, jij houdt iedere nacht de wacht op de gang voor onze slaapkamers. Iedere nacht en de volledige nacht!' Herleva keek Ruffin streng aan. 'Jouw romantische bezoekjes aan Judith verschuif je maar naar een vrij moment overdag.'

Ruffin keek beschaamd naar de grond. Hij was er zich niet van bewust dat vrouwe Herleva afwist van die paar keer dat hij 's nachts had weggeslopen om bij de kokkin onder de lakens te kruipen.

'Ridder Fauconnier, aan u het woord,' vervolgde Herleva na een korte pauze.

'Vrouwe, seigneurs, deze betreurenswaardige aanslag op het leven van jonkheer Willem was grondig voorbereid. Het bleek dat de

poppenspelers al voor de sneeuwstorm in het dorp waren aangeland en onderdak hadden bekomen in het bierhuis naast de kerk. Niemand had er erg in, want ze betaalden hun kost en inwoon door iedere avond in de gelagzaal met hun poppen een boeiende voorstelling te geven. De man met het mes is gevallen door de pijl van Brianne, de vluchter hebben we helaas niet teruggevonden.' Ridder Fauconnier liet zijn blik langzaam over de aanwezigen glijden. 'De vraag is natuurlijk wie is de opdrachtgever van deze aanslag op het leven van onze jonge hertog?' merkte hij op.

'Opnieuw de Franse koning?' opperde Gautier, 'zoals indertijd met die aanslag op Eleonora van Normandië'

Herleva schudde het hoofd. 'God verhoede het. Ik denk het niet. Toen wilde hij een huwelijk tussen Eleonora en Boudewijn van Vlaanderen verhinderen. Nu heeft hij er geen enkel belang bij om een aanslag op het leven van Willem te steunen. Integendeel. Hij wil niets liever dan stabiliteit in Normandië, dat trouwens zijn leen is. Hij heeft zelfs een paar keer zijn steun aan Willem toegezegd, verklaarde mijn man voor hij op bedevaart vertrok.'

Ridder Fauconnier keek Herleva aan. 'Wie dan? Wie steekt hierachter, vrouwe?'

'Verklaarden uw wachters niet dat de mannen het accent hadden van de mensen uit het Seinedal?'

'Inderdaad,' bevestigde Fauconnier.

'Daarom verdenk ik, de tante van Willem. Zij claimt immers voor haar zoon Guy van Brionne ook de titel van hertog. Heel de Eure, het zuidelijk deel van het Seinedal en de streek in het zuidoosten van Normandië, steunen hem.

'Wie is Guy van Brionne?' vroeg een van de jongere kapiteins.

'Die Guy is de zoon van Adelheid, de oudste dochter van hertog Richard II zaliger en de zuster van mijn man,' antwoordde Herleva. 'Guy van Brionne is dus de neef van Willem. Adelheid vindt dat mijn zoon maar een bastaard is en geen recht heeft op de hertogelijke titel. Volgens Adelheid is haar zoon de oudste rechtstreekse afstammeling van Richard II en in een wettig huwelijk geboren. Doch ze vergeet dat mijn zoon geboren is uit een verbintenis volgens de more Danico, en dus wel de rechtmatige erfgenaam van mijn man.'

Ridder Fauconnier wreef even in zijn baard. 'Tja, we mogen in elk geval niet meer zo slordig omspringen met de veiligheidsmaatregelen. U ziet, vrouwe en seigneurs, deze aanslag was goed gepland. Die twee mannen verbleven al een week in het dorp. De leerbewerker heeft toegegeven dat hij persoonlijk twee paar laarzen aan hen verkocht heeft

voorzien van ijzeren pinnen op de zool. Die schoenen waren hun garantie op een geslaagde vlucht. Ze wisten immers dat we door de ijzervorming onze paarden niet konden gebruiken om hen te achtervolgen.'

'Ik wil in het vervolg ook ingelicht worden als er in het dorp vreemdelingen aankomen. De dorpsoudste Celle zal dit in het vervolg moeten melden. Ik zal hem vandaag nog bij mij ontbieden.'

Die avond werden Brianne en Willem in de ridderzaal op een staande ovatie onthaald. Zij kwamen als laatsten de ridderzaal binnen voor het avondmaal, hand in hand. Mannen klopten met de vuist op de tafels en riepen allerlei felicitaties aan het adres van Brianne. Ze glunderde, ze straalde. Ze mocht per uitzondering aan het hoofd van de tafel zitten, naast Willem, samen met de vooraanstaanden van de burcht. Willem was nog wat bleekjes. De rechtermouw van zijn b্লাuid en hemd waren afgeknipt en zijn bovenarm stak in een enorm verband. Morgane had de wond met gekookte zijdedraad genaaid en er een zalf van adderwortel en centaurie opgesmeerd. Brianne en Herleva hadden Willem elk bij een hand vastgehouden. De jongen had geprobeerd zich groot te houden en had geen kík gegeven. Doch nadat de wond was gehecht had hij het toch even moeilijk gehad.

Sylvana stootte Herleva aan en wees met een knikje van haar hoofd in de richting van Willem en Brianne. 'Net een koppel,' merkte ze op.

Herleva keek haar vriendin geërgerd aan. 'Hou op, hij is amper zeven!'

'Jong geleerd is oud gedaan.'

'Ssst, stiller. Iedereen moet dit niet horen.'

'Ze zijn gek op mekaar.'

'Je weet goed genoeg dat dit niet mogelijk is. Hij is van adel en zij is zijn kindermisje.'

'Je ziet toch zelf hoe je zoon naar haar kijkt. Hij adoreert haar.'

'Hij wordt hertog en volgens mijn droom koning,' fluisterde Herleva achter haar hand. 'Zij kan nooit hertogin worden, zoals ik het ook niet kon, laat staan koningin. Afkomst is voor de Normandische Adviesraad veel belangrijker dan een kalverliefde met een kindermisje, ook al behoort ze zo goed als tot onze familie. Trouwens, ik zou er ook nooit mee akkoord gaan. Dat misje heeft nu reeds een reputatie die niet zo eervol is.'

'Ah, jonge meisjes.'

'Jong! Zij is achttien en kon al een paar jaar gehuwd zijn. Telkens ik haar een goede partij aanraad, lacht ze het weg. Ik zal nooit huwen zegt

ze dan. Volgens mij is ze is een jong, wild veulen en heeft ze een man nodig die haar zadelmak maakt.'

'Arme man! Ken jij iemand die beter met boog en pijl omgaat?'

'Ik wil het niet meer over Brianne hebben.'

'Ze redde wel het leven van jouw zoon.'

'Dat zal ik dan ook nooit vergeten. Ik heb haar deze namiddag gezworen dat ze nooit tevergeefs bij mij zal aankloppen als ze in nood is. Wat ze mij ook vraagt, ik zal haar nooit iets weigeren.'

'Een gevaarlijke belofte.'

Herleva knikte. 'Ik ben misschien te voorbarig geweest, doch je weet, had Willem de aanslag niet overleefd, dan was mijn leven voorbij geweest.'

Sinds hertog Robert op boetetocht was vertrokken, had Herluin de kamer van de hertog ingepalmd, omdat die net als die van Herleva, een open haard had. Soms hoopte hij op slecht nieuws uit het Heilig Land. Dan zouden al zijn problemen opgelost zijn en zou hij Herleva ten huwelijk kunnen vragen. Hertog Robert had het voor zijn vertrek zo geregeld. Het was toch omdat die meende dat hij de meest geschikte man zou zijn voor Herleva als hij er niet meer was! Telkens deze gedachte bij hem opkwam, probeerde hij ze snel te verdringen. Het is zondig iemand dood te wensen.

Na deze rampzalige winter begon maart al even rampzalig. Onophoudelijke regens spoelden de groene scheutjes, die eens moesten uitgroeien tot korenvelden, van de akkers. Enkel op hoger gelegen velden was de schade nog beperkt. Het was in het voorjaar al duidelijk: dit wordt een rampoogst!

Na rijp beraad met enkele boeren, gaf Herleva dan ook bevel om na de ijsheiligen peulvruchten en boekweit te zaaien, zodat ze nog voor de graanoogst al een aanvulling hadden op hun rantsoen van meel.

Hoofdstuk 4

Maart 1036

Falaise

Hoe rampzalig ook de voorgaande winter en zelfs begin maart waren geweest, hoe voorspoediger kondigde zich vanaf half maart het voorjaar aan. Een zuidwestenwind voerde aangename temperaturen met zich mee. De tarwe en de gerst, voor de winter ingezaaid, golfd en op de hoger gelegen akkers onder een lichte lentesbries.

De runderen werden uit de stallen naar buiten gejaagd en mochten zich te goed doen aan het jonge gras. Op de gemeenschappelijke weidegrond zorgden kinderen voor de schapen en hun pasgeboren lammeren, die allerlei gekke sprongetjes maakten. Mannen stroopten de mouwen van hun tuniek op. Er moest van alles gedaan worden op de velden. Vrouwen maakten de akkers klaar om erwten te planten en wortelen en boekweit te zaaien. Meisjes veegden de hutten uit en strooiden vers zand op de vloer.

In de oude ridderzaal, die tot weefkamer was omgevormd, ging het er vrolijk aan toe. Een vijftiental vrouwen waren er bedrijvig. Tussen het werk door, werd er heel wat afgelachen en nieuwtjes uit het dorp verteld. Terwijl Herleva zelf van de gekamde wol garen spon met een handspindel, gaf ze instructies aan een tweetal duidelijk zichtbaar zwangere vrouwen, hoe ze de wol moesten kaarden. Haar plan om een spin- en weefkamer in te richten was een succes geweest. Vrouwen die in hun vierde maand waren, moesten geen zware arbeid meer verrichten en mochten hun verplichte herendienst in de weefkamer volbrengen. De wol wassen, kaarden, spinnen en tenslotte weven was een arbeidsintensieve opgave, doch licht werk. De weeframen stonden in een rij opgesteld aan de zuidkant van de zaal, daar waar vensteropeningen waren en er volop licht kon binnenstromen.

Terwijl Herleva de volle handspindel op een rek neerlegde en routinematig een nieuwe nam, keek ze naar haar dochter Adèle, die geconcentreerd de spoel tussen de scheringdraden loodste. Ze was flink gegroeid het laatste jaar. Met haar elf was de vrouw in haar langzaam aan het ontluiken. Adèle was een zorgeloos kind, altijd welgezind, altijd met de lach op haar lippen, doch af en toe ook wel eens wat eigenzinnig. Liefst van al was ze met haar handen bezig en hier in de weefkamer, waar ze veel sociaal contact had, voelde ze zich het best thuis.

De weefkamer bleek een winstgevend initiatief te zijn. De geweven stoffen dienden niet alleen voor eigen gebruik, maar werden ook verkocht. Herleva behoeftte met dit initiatief niet alleen de zwangere vrouwen voor zwaar werk, maar omdat ze twee maaltijden op de burcht kregen, ook voor ondervoeding. De behendigste onder hen liet ze dan ook na hun zwangerschap terugkomen. Zo konden ze dan op tijd en stond hun kind zogen. Haar uiteindelijke doel was dan ook de kindersterfte verminderen, iets wat haar echt lukte.

Langzaam echter werd de oude ridderzaal te klein. Eigenlijk was haar plan in het dorp, nabij de rivier, een grote werkplaats te laten bouwen in steen. Nu werd de wol in het dorp gewassen omdat deze handeling veel water vergde. De gewassen wol werd dan met een kar naar de burcht gebracht en te drogen gehangen op de zolders van de burcht. Dit was erg omslachtig. Doch om een groot gebouw op te trekken in het dorp had ze de toelating van haar man nodig. Vreemd dat ze nu plots aan Robert dacht. Hij was al meer dan een jaar weg en ze had nog geen enkel bericht van hem ontvangen. Volgens zijn calculaties vooraf zou hij ten laatste tegen de zomer moeten terug zijn. Hoogstens anderhalf jaar zou de reis duren, had hij gezegd.

Terwijl ze verder de gekaarde wol op haar handspindel won, hoorde ze vanop de donjon het signaal voor een bezoeker. Wie mag dit nu zijn?

Herleva legde de spindel neer en haastte zich naar het binnenplein. Toen ze de bezoeker herkende, verstarde ze. Het was de Zwarte Kraai die met haar man naar het Heilig land was vertrokken. Hij was alleen. Dit kon enkel slecht nieuws zijn.

Vicaris Clemens liet zich langzaam uit het zadel glijden en liep met afgemeten passen op Herleva toe. 'De vrede van de Heer zij met u, vrouwe.'

'U ... u brengt ... nieuws van mijn man,' hakkelde Herleva en bracht haar hand naar haar borst.

'Ik vrees dat ik geen goed nieuws breng, vrouwe Herleva. Het heeft de Heer in al zijn wijsheid behaagd, hertog Robert tot zich te roepen,' lispelde hij en bekruste zich.'

'Is hij ... is hij?'

De priester knikte. 'Heer Robert zaliger is op de terugweg gestorven. God weze zijn ziel genadig. Hij heeft het tijdelijke met het eeuwige verwisseld, nadat hij het sacrament van de stervenden heeft ontvangen. Ik verzeker u vrouwe, dat hij daardoor dadelijk na zijn afscheid van dit aardse leven, opgenomen is in het Hemelse Rijk en zich voor alle eeuwigheid mag koesteren in de nabijheid van zijn Schepper. Daarover bestaat niet de minste twijfel.'

Intussen was ook Herluin erbij gekomen en had de laatste woorden gehoord.

‘Waar is de heer Robert overleden, eerwaarde?’

Vicaris Clemens bekeek Herluin met een neerbuigende blik. ‘In Ni-
cea, om precies te zijn op 22 juli van vorig jaar.’

Herleva voelde haar benen slap worden en zocht steun bij Herluin. ‘Heeft hij het Heilig Land bereikt, heer Clemens?’

De vicaris knikte. ‘Wij hebben de Heilige Plaatsen bezocht en er ge-
beden. Heer Robert keerde gelouterd en bevrijd van alle zonden terug
naar zijn geliefde Normandië. Doch de Heer had blijkbaar andere plan-
nen met hem.’

‘Uw zoon, vrouwe, is de nieuwe hertog. Ik hoop dat ik hem even
trouw kan dienen als zijn vader.’

Even moesten die woorden tot Herleva doordringen na dit nieuws. ‘Geen sprake van,’ riposteerde ze tenslotte. ‘Mijn zoon zal u niet van mij
afnemen.’

Toen Herleva zag dat vicaris Clemens haar wilde antwoorden, hief ze
haar hand op om hem het zwijgen op te leggen. ‘Doch dit is nu niet het
moment voor discussie, vicaris.’ Herleva keek naar Herluin op. ‘Ik ga dit
droevige nieuws eerst de kinderen vertellen voor iemand anders het
doet. Willem moet als eerste vernemen dat zijn vader gestorven is en hij
bijgevolg hertog is geworden. Daarna zullen we ook Adèle inlichten dat
ze haar vader verloren heeft. Ga je mee Herluin?’

Twee dagen later werd er op de burcht van Falaise een herdenkings-
dienst gehouden voor de overleden hertog. Herleva en haar kinderen
woonden de dienst bij, sereen, de ogen neergeslagen, en onzeker wat de
toekomst hen zou brengen. Voor Willem en nog veel meer voor Adèle
was hertog Robert een vreemde geweest, een vader die ze slechts om
het paar jaar hadden gezien.

Herleva verborg haar emoties achter een sluier. Alhoewel de weg nu
openlag voor een huwelijk met Herluin, iets waar ze al maanden intens
naar verlangde, overviel haar toch een gevoel van droefheid. Was Robert
voor haar nooit de prins op het witte paard geweest, hij had haar wel de
status gegeven waar ze als jong meisje had van gedroomd. Robert was
de vader van haar twee kinderen en was in de tijd dat ze hem kende,
opgeklommen van burchtheer tot hertog van Normandië. Door hem was
haar zoon nu hertog van Normandië. Ze moest er nog aan wennen. Het
kind dat zij acht jaar geleden baarde, was nu hertog van Normandië.

Willem begreep de weken nadien zijn nieuwe status niet zo goed. Het
personeel noemde hem nu heer hertog in plaats van heer Willem. Zelfs
zijn drie vrienden Arnold, Tristan en Cnudde spraken hem voortaan aan

met heer hertog. Herluin, Sylvana en Brianne bleven hem op zijn aandringen Willem noemen. Brianne. Ach ja, natuurlijk, zij was immers van jongs af aan zijn kindermisje geweest.

Voor Herleva was er een periode in haar leven afgesloten, een periode waarin ze had geleefd in de veilige geborgenheid van de macht van een graaf en hertog. Nu brak echter een onzekere tijd aan. Nog vier jaar kon ze haar zoon, met hulp van haar broer Gautier en Herluin, de veiligheid van Falaise aanbieden. Doch daarna zou ze hem moeten loslaten en zou hij onder de hoede gesteld worden van zijn drie regenten. Zo had haar overleden man het immers voor zijn afreis geregeld. Op haar broer Osbern kon ze ten volle rekenen, doch wat met de andere twee regenten, Robert de Deen en Alan van Bretagne? In hoeverre zouden zij hun eed aan haar overleden man gestandhouden? Zouden zij niet zelf proberen de macht te grijpen? En Guy van Brionne, de neef van haar man, had die niet overal luidop verklaard dat hij de bastaardzoon van hertog Robert niet als wettige opvolger aanvaardde, dat hij de enige wettige hertog was? En de Normandische Raad en de leenmannen, zouden zij trouw blijven aan de eed die ze allen hadden gezworen om Willem als de enige erfgenaam te erkennen?

Tientallen vragen hadden de dagen, nadat ze de droevige mare had ontvangen, door haar hoofd geflitst. Vragen waar zij noch Herluin raad op wisten. Ze moest zo vlug mogelijk haar broer Osbern zien te spreken. Hij was toch de seneschalk* van Normandië. Daarom had ze een ijlbode naar Rouen gezonden, om hem op de hoogte te stellen van het overlijden van de hertog en om hem te vragen zo vlug mogelijk naar Falaise te komen.

Dan was er ook nog Herluin. Lieve, lieve Herluin. Nadat ze haar kinderen het nieuws over de dood van hun vader had verteld, had ze dadelijk Herluin in haar kamer alleen gesproken. Ze had hem duidelijk gemaakt dat ze het jaar van rouw moesten respecteren. Ze zouden hun liefde voor mekaar nog een tijdje moeten verborgen houden, of ten minste nog niet samenleven als gehuwden. Ze kon het zich niet veroorloven zwanger te worden voor ze gehuwd was en voor de officiële rouwtijd van één jaar was verstreken. Ze wilde in geen enkel geval de geestelijkheid tegen zich in het harnas jagen, nu haar zoon hertog was geworden. De steun van de clerus had hij immers nodig. Over een jaar zouden ze trouwen, dit volgens de wil van haar overleden man. Tot zolang zouden ze zich beiden in het openbaar terughoudend moeten opstellen. Herluin had er begrip voor gehad, doch aan zijn blik had ze gemerkt dat hij teleurgesteld was.

Vijf dagen na de herdenkingsdienst van Robert, reed Osbern het binnenplein van de burcht van Falaise op. Hij werd meteen tot bij zijn zuster Herleva gebracht. Hij verzekerde haar dat de meerderheid van de Adviesraad van Normandië pal achter hun eed bleef staan nadat hij hen het nieuws had meegedeeld. Zij zouden Normandië besturen tot Willem meerderjarig was, tot zijn zestiende dus. Er waren enkele dissidenten die zich achter Guy van Brionne hadden geschaard, doch dit was een te verwaarlozen, maar niet te onderschatten minderheid, waarschuwde Osbern. Willem zou de volgende jaren zonder twijfel het mikpunt van moordaanslagen vormen. Ze zouden dus heel waakzaam moeten zijn. Hijzelf zou zo vlug mogelijk naar Rouen terugkeren om er zijn taak in de Adviesraad terug op te nemen en vandaaruit de belangen van zijn neef Willem te behartigen.

‘En jij, zus? Wat met jou?’

‘Je weet toch wie Robert in zijn testament aanduidde als mijn toekomstige echtgenoot indien hij zijn boetetocht niet overleefde.’

‘Herluin?’

Herleva knikte. ‘We zullen het jaar van rouw respecteren.’

‘Hij zal een goede man voor jou zijn en een uitstekende stiefvader voor je twee kinderen.’

‘En nu wil ik even de hertog begroeten,’ lachte Osbern. ‘Hij is mijn nieuwe heer.’

Robert de Duivel was niet meer. Dit nieuws golfde als een wervelwind over Normandië. De nieuwe hertog was zijn zoon Willem, amper acht jaar oud.

In juni 1035 keerde hertog Robert de Duivel Jeruzalem de rug toe. Hij had gebeden op de heilige plaatsen, zijn levensbiecht uitgesproken en op zijn knieën de Calvarieberg opgekropen. Zijn doel had hij bereikt: zijn ziel had hij gered. Daarna wilde hij, in gezelschap van vicaris Clement en zijn twee gezellen, zo vlug mogelijk terugkeren naar zijn geliefde Normandië. Ze hoopten op zijn laatst, indien de Heer het behaagde, begin 1036 terug in Falaise te zijn.

Doch blijkbaar had de Heer andere plannen met hem. Hij werd ziek in Nicea – het tegenwoordige Iznik in Turkije – en op 22 juli 1035 riep de Heer hem bij zich. Hij was 7 jaar, 10 maanden en 26 dagen hertog van Normandië geweest. Na Rollo, Willem Langzwaard, Richard I, Richard II zijn vader en zijn broer Richard III, was hij de zesde Normandische hertog

op een rij, met het bloed van de Noormannen in zijn aderen. Immers, de eerste hertog Rollo was een Noorman. Die had van de Franse koning, Karel de Eenvoudige, het gebied rond de Seinemonding gekregen om zijn landgenoten te beletten nog via de Seine in Frankrijk plundertochten te ondernemen. Als tegenprestatie moest hij zich laten dopen en Gisela huwen, de dochter van de Franse koning.

Hoofdstuk 5

Midden maart 1036

Falaise

Vicaris Clemens trad de burchtkapel binnen. Even bleef hij staan in het halfduister van het portaal. Door de geopende vensterluiken stroomde volop licht naar binnen. Vooraan in de kapel vonden zijn ogen wie hij zocht: Herleva, geknield voor het altaar. Hij zag de burchtvrouwe een kruisteken maken, rechtstaan en aanstalten maken om de kapel te verlaten. Eerwaarde heer Clemens maakte zich uit de duisternis los en trad Herleva tegemoet. De burchtvrouwe wilde hem met een sober knikje passeren, doch hij hield haar staande.

‘U bent blijkbaar niet erg aangedaan door de dood van de vader van uw zoon, vrouwe Herleva,’ berispte hij haar met een misprijzende blik.

‘En dochter. U vergeet zijn dochter Adèle.’

‘Juist, doch enkel uw zoon is belangrijk voor Normandië. Ik zal hem vanaf heden bijstaan in zijn zoektocht naar de volwassenheid.’

‘U zal helemaal niets, eerwaarde. U hebt mijn man aangezet tot die dwaze onderneming, tot die boetetocht naar Jeruzalem, die zijn dood betekende! U zal met uw vergiftigde ideeën het geweten van mijn zoon niet manipuleren en bederven. Tot hij twaalf jaar is, heb ik het regentschap over hem en bepaal ik wie tot zijn entourage mag behoren. Als gunst verleen ik u nog een paar dagen gastvrijheid, doch tegen het eind van de week verwacht ik u hier niet meer te zien. Anders laat ik u door een paar wapenknechten buiten gooien.’

‘U hebt wel te doen met een vicaris en vertrouwensman van de overleden hertog van Normandië vrouwe.’

‘En u hebt te doen met de moeder van de nieuwe hertog, heer Clemens.’

‘Eerwaarde heer Clemens,’ corrigeerde de vicaris haar.

Herleva haalde de schouders op. ‘Eerwaarde is een titel die men moet verdienen.’

‘Al goed, ik hoor dat ik hier niet meer gewenst ben. Doch voor ik ga, wil ik u waarschuwen, vrouwe. Mij hebben geruchten bereikt over een mogelijke liefdesverhouding tussen u en de heer Herluin, dit reeds tijdens onze boetetocht naar Jeruzalem. Ik weet dat het de wil was van heer Robert, dat Herluin u zou huwen indien hij de tocht niet overleefde, doch niet dat u een liefdesverhouding met hem zou aanvatten. Liefde is immers een ziekte waaraan zowel de vrouw als de man ten onder gaan. Het leidt bij een man tot jaloersheid, achterdocht, en verslaafdheid aan de laagste driften van de mens. Geloof me, vrouwe, in een relatie tussen man en vrouw wordt de liefde best achterwege gelaten. Tussen echtgenoten mag enkel de wens bestaan om kinderen voort te brengen. Dat is echte liefde. Alle andere soorten liefde leiden bij een man tot ziekelijke wellust en zonde.’

‘Dit is een heel armzalig beeld van de liefde van een man voor een vrouw, heer Clemens. Ik begrijp dat u als celibatair zich geen andere soort liefde kan voorstellen. Dat andere soort liefde ken ik niet alleen uit de verhalen en liederen van de troubadours, doch ik wil en zal het ook in de toekomst niet verbergen dat ik het geluk heb gehad het nu zelf te leren kennen.’

‘Over welk soort liefde hebt u het dan?’

‘Over een liefde waarin wel plaats is voor lust en verlangen, waarbij de man het lichaam van de vrouw adoreert en haar tot vervoering brengt. De liefde die tedere opwinding opwekt ...’

‘Breng me niet aan het lachen, vrouwe,’ onderbrak vicaris Clemens Herleva. ‘U beschrijft de hoofse liefde en romantische gevoelens, die de werkelijkheid ontvluchten. Woordkramerij om onder voorwendsels de liefde te bedrijven met de vrouw die een andere man toebehoort. Is het dat niet wat die schooiers uit het zuiden de dames in het oor fluisteren om hen daarna in hun bed te krijgen? Geloof me vrouwe, dat soort liefde leidt tot overspel, onkuisheid en doodzonde. Ik kan het weten want na de daad komen al die vrouwen, de genade en de barmhartigheid van de Heer afsmeken in de biechtstoel. Iedere vrouw is het werktuig van Satan en sinds Eva ...’

‘Eruit,’ briepte Herleva en liep naar de deur van de kapel. Ze wenkte Ruffin dichterbij. ‘Gooi de vicaris buiten! Als hij Satan ziet in mij, wil ik zijn zielenrust niet in gevaar brengen.’

Twee dagen later verliet eerwaarde heer Clemens Falaise. Niemand zwaaide hem uit. Op aanstoken van Herleva had iedereen die hij op de burch benaderde, hem de rug toegekeerd, hem voorbijgelopen alsof hij lucht was. Aan tafel was geen plaats meer voor hem voorbehouden en niemand maakte aanstalten om op te schuiven als hij een plaatsje zocht. Hij had zich moeten tevredenstellen met de overgebleven restjes als iedereen vertrokken was, want de dienstmeisjes hadden geweigerd hem te bedienen. Hij, vicaris Clemens, eens de rechterhand van de bisschop, eens de geestelijke begeleider van hertog Robert! Hij, de man die op de Heilige Plaatsen in Jeruzalem de grond had gekust, waarop Onze Heer Jezus een millennium ervoor had rondgelopen, hij werd in Falaise weggepest door Satan, vermomd in het lichaam van een wulpse vrouw. Dit vergat hij nooit, zijn wraak zou zoet smaken. Hij had nog altijd veel invloed bij de hoogste geestelijke leiders. Herleva had zichzelf een vijand bezorgd. Hij zou haar vernietigen, doen kruipen en smeken om vergiffenis.

Een paar dagen later werd door een visser in het riet van de Orne, een lijk gevonden. Zijn gezicht was onherkenbaar verminkt door sneden van een scherp voorwerp. Aangezien hij de kledij van een geestelijke droeg en de tonsuur had, werd de pastoor van Fleury-sur-Orne erbij geroepen.

‘Het is ongetwijfeld een geestelijke,’ oordeelde de pastoor, terwijl hij zich bekruiste en zich over het lijk boog. ‘Hij is duidelijk verdronken en waarschijnlijk mijlen stroomopwaarts in een watermolen terecht gekomen.’

Aangezien er in de streek geen geestelijke werd vermist, werd hij zonder veel omhaal achteraan op het kerkhof begraven.

Hoofdstuk 6

April 1136

Parijs

Bij het aanschouwen van al die kerktorens en dicht opeen gebouwde woningen, schudde Herleva ongelovig het hoofd. 'Parijs is met niets te vergelijken,' zei ze tegen Herluin die naast haar reed. Ze draaide zich om. 'Dit is de hoofdstad van het Franse koninkrijk, Willem. Ze zeggen dat het de grootste stad van de wereld is.'

'Niet helemaal juist,' antwoordde haar zoon. 'Mijn leraar zegt dat het Londen is.'

'Wat maakt het uit. Je zal de Franse koning ontmoeten.'

Bij de stadspoort was het een gedrum van jewelste. Iedereen werd gecontroleerd en moest poortgeld betalen. Herluin liet de wachter het document met de koninklijke zegel zien. De kapitein van wacht werd erbij gehaald en dadelijk kregen ze twee piekeniers toegewezen, die hen zouden voorgaan naar de koninklijke residentie. De twee wapenknechten joegen met veel geroep en getier de mensen aan de kant die de doorgang van de ruiters hinderden. Ze sommeerden het gepeupel in de nauwe straten vrije doorgang te verlenen aan de hooggeboren lieden en hun escorte. De rit door Parijs imponeerde zowel Herleva als haar gevolg. Zoveel woningen dicht opeen, de smalle straatjes, het geroep van de verkopers, karren en wagens die op en af reden, geuren van specerijen en stank van uitwerpselen, kinderen die zich spelend een weg baanden tussen de kramen waarop verkopers luidruchtig hun waren aanprezen ... Slechts met veel moeite en stapvoets konden ze hun paarden rond de vele obstakels heenleiden.

De koninklijke residentie, gebouwd op een eiland in de Seine, was enkel te bereiken via een brug, nog door de Romeinen gebouwd. Voor de brug moesten ze opnieuw hun accreditieven voorleggen en het doel van hun bezoek melden. Na enig wachten mochten ze verder.

De koninklijke residentie bestond uit een samenraapsel van verschillende gebouwen, de meesten al eeuwen oud, rondom een imposante, sombere woontoren. Ze stelden Herleva zwaar teleur. Van een koninklijk verblijf had ze een andere voorstelling gemaakt.

Op een plein omringd door gebouwen, werden ze staande gehouden en gevraagd om af te stijgen. Dadelijk kwamen enkele mannen

aangelopen om de paarden te stallen. Een seigneur, die zichzelf voorstelde als de kamerheer van de koning, beval aan een wachter heer Herluin en heer Willem naar het gastenkwartier te brengen. Aan een paar toegelopen dienaren beval hij de koffers van de pakpaarden te halen en de zes wapenknechten van de escorte in te kwartieren. Toen Herleva Herluin en Willem wilde volgen, hield de kamerheer haar tegen. Hij wees naar een vrouw die op haar kwam toegestapt.

‘Mijn excuses, vrouwe Herleva.’ De kamerheer wees naar een ietwat mollige vrouw die op haar toestapte. ‘Madame Amadour zal u naar het gastenkwartier voor vrouwen brengen.’

‘Maar mijn zoon slaapt ...’

‘Uw zoon is geen kind meer, vrouwe Herleva. Hij zal op uitdrukkelijke wens van de koning als een volwassen man behandeld worden. Hij slaapt in het mannenkwartier.’

De mollige vrouw kuste Herleva op beide wangen. ‘Het is me een eer en genoeg om de moeder van de toekomstige hertog van Normandië te mogen begroeten,’ fleemde ze. ‘Ik ben al geruime tijd weduwe,’ voegde ze er met een knipoogje aan toe. ‘U toch ook?’

Herleva beaamde.

‘Aangezien de koningin zich meer in de kapel ophoudt dan in de wandelgangen en zich zelden laat zien op banketten, heb ik van zijne majesteit Henri de taak gekregen de leiding te nemen over de hofdames. Gelieve mij te volgen madame. Ik zal u uw kamer aanwijzen.’

Ze dwarsten het plein en betraden een gebouw recht tegenover dat waar Herluin en Willem in waren verdwenen. Ze liepen door een lange gang met veel deuren die openstonden.

‘Hier logeren de adellijke dames van de gasten en de entourage van de koning,’ verklaarde madame Amadour.

Herleva zag dat er meestal een drietal bedden per kamer stonden.

Madame Amadour opende een deur. Er stond slechts één bed in. ‘Uw kamer, vrouwe,’ zei ze. ‘U slaapt alleen. Er staat een lampetkan met water, er is zeep en er liggen waslappen en handdoeken. U kunt zich even oprispen en aangezien u wat laat bent zal het dan reeds tijd zijn voor het avondmaal vrees ik.’

Herleva zette zich neer op het bed en voelde aan de matras. Ze was niet met stro gevuld.

‘De vulling is van kaf. Het slaapt zacht,’ lichtte madame Amadour toe. ‘En vlooienvrij! Iedere week wordt het omhulsel gewassen. Mocht u dorst hebben, er staat een karaf water en een klein kannetje wijn. Nog wensen?’

Herleva schudde het hoofd.

‘Dan laat ik u even. Straks kom ik u halen voor het diner.’

‘Oh, ja. Mijn kledijkoffer. Graag had ik wat anders aangetrokken voor het diner.’

‘Uw koffer komt er dadelijk aan, vrouwe.’

Die avond dineerden ze bij het licht van honderden kaarsen in een zeer ruime zaal. Herleva had met Herluin een plaats gekregen wat aan de zijkant van de zaal. Vooraan op een lichtelijk verhoogd gedeelte stond de eretafel opgesteld. In het midden van de tafel zetelde koning Henri en aan zijn rechterkant, haar zoon Willem, nauwelijks acht jaar oud. Wat een eer. Links van de koning zat koningin Mathilde van Friesland, een magere, schuw, rond zich kijkende jonge vrouw met ingevallen wangen en een ziekelijk, bleek uitzicht. De andere eregenodigden werden haar een voor een door haar tafelgenote aangewezen. Allemaal leden van de hogere adel, alsook de bisschop van Parijs en de aartsbisschop van Frankrijk. De koning zelf nam de eer op zich om Willem van Normandië aan hen voor te stellen. Enerzijds was Herleva trots dat haar zoon door de koning met de nodige egards werd behandeld, anderzijds misnoegde het haar dat zij en Herluin slechts als lagere adel een plaats helemaal aan de zijkant waren toebedeeld.

De maaltijd was overvloedig en duurde lang, heel lang. Af en toe zag Herleva de koning haar aanstaren, onbeschaamd en met een blik die haar onrustig maakte. Herluin vatte een gesprek aan met zijn tafelbuur. Herleva luisterde maar met één oor naar het gekwetter van haar buurvrouw. Haar ogen hield ze op haar zoon gericht. Zou hij zich niet te schande maken met ongemanierdheid? Doch alles liep perfect. De lessen in tafelmanieren die ze hem had bijgebracht, had hij goed onthouden. Ook al vocht hij tegen de slaap, merkte ze. Hij liet het echter niet blijken en zat mooi rechtop.

De volgende morgen gebruikte Herleva het ontbijt in een kleine zaal samen met de andere hofdames. Het eten werd niet aan tafel opgediend, doch ze moesten met hun nap naar een tafel gaan waar de etenswaren werden uitgesteld: worst, kaas, gebraden kippenborst, verschillende soorten confituur en wittebrood. De dames aten kleine hapjes en liepen kwebbelend dooreen. Ze betrokken Herleva in hun gesprekken en binnen de kortste tijd kende ze heel wat van deze hofdames.